

ZULÜM EN BÜYÜK GÜNAH

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :
“...الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ...”

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre,
Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:
“...Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir.
Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz ve onu hor görmez...”
(M6541 Müslim, Birr, 32)

Enes'in (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: “*Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım et.*” Bunun üzerine birisi, “Ey Allah'ın Resûlü! Eğer mazlum ise yardım ederim, ancak zalimse ona nasıl yardım edeceğim?” dedi. Resûlullah buyurdu ki, “*Onu zulümden uzaklaştırırsın veya onun zulmüne engel olursun. İşte bu ona yapacağın yardımdır.*”

(B6952 Buhârî, İkrâh, 7)

Hız. Ebû Bekir es-Siddîk'in işittiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “*İnsanlar bir zalimi görürler de onun zulmüne engel olmazlarsa, Allah'ın onları genel bir azaba uğratması kaçınılmazdır.*”

(T3057 Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 5; D4338 Ebû Dâvûd, Melâhim, 17)

İbn Abbâs'ın (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) Muâz b. Cebel'i Yemen'e gönderirken şöyle buyurmuştur: “*...Mazlumun bedduasından sakın. Çünkü onunla Allah arasında perde yoktur.*”

(B1496 Buhârî, Zekât, 63; M121 Müslim, İmân, 29)

Abdullah b. Ömer'den (ra) nakledildiğine göre, Hız. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “*Zulüm, (zalim için) kıyamet gününde zifiri karanlıklardır.*”

(B2447 Buhârî, Mezâlim, 8; M6577 Müslim, Birr, 57)

M

ékke’de cehaletin kol gezdiği yıllardı. Müşrikler her türlü kötülüğü yapıyor, güçlü olanlar zayıfları eziyordu. Mekke dışından gelenler ise hepten korumasızdı. Şehrin nüfuzlu kişileri kendi menfaatlerini beslemek üzere onları zalimce sömürüyordu. Hz. İbrâhim ile oğlu Hz. İsmâil’in yaptığı kutsal mabedin etrafında zalimler destekleniyor, mazlumların feryatlarına ise kulak tıkanıyordu.

İşte bu dönemde Yemenli bir tacir, mallarını Kureyş’in önde gelenlerinden biri olan Âs b. Vâil’e satmıştı. Ama Âs b. Vâil’in ne parayı ödemeye ne de malı geri vermeye niyeti vardı. Yemenli tacir, nüfuzlu kabileleri dolaştı. Yapılan zulmü anlatıp yardım istedi. Fakat yardım göreceği yerde azar işitince Ebû Kubeys Dağı’na çıkıp Âs b. Vâil’in zulmünü tüm Mekkelilere yana yakıla söylediği bir şiirle haykırdı.

İşte o zaman kalplerinde adalet duygusunu yaşatanlar, Abdullah b. Cüd’ân’ın evinde toplandılar ve bu kutsal şehirde zulmü kaldıracıklarına dair bir antlaşmaya vardılar. Aralarında o zamanlar henüz yirmi yaşlarında bulunan Muhammed b. Abdullah da vardı. Yapılan bu antlaşmaya göre ister Mekkeli olsun isterse Mekke dışından gelsin hiç kimse zulme uğramayacak, mazlumun hakkı mutlaka geri alınacaktı. İlk iş olarak Yemenlinin hakkı, Âs b. Vâil’den alındı. Artık kim haksızlığa uğrasa bu âdil insanlara koşuyor ve hakkını arıyordu. Bu kutlu harekete, “Erdemliler Antlaşması” anlamına gelen “Hilfû’l-füdûl” dendi.¹

Gerçekten de zulmün sıradanlaştığı, hatta zalimlerin desteklendiği bir zamanda böyle bir hareket son derece değerliydi. Nitekim Sevgili Peygamberimiz de, “*Henüz delikanlı iken amcalarımla beraber iyi insanların yapmış olduğu antlaşmada hazır bulunmuştum. Bana kızıl develer dahi verilse bu antlaşmayı bozmak istemezdim.*” diyerek bu değeri ifade etmiş,² şayet İslâmiyet döneminde de böyle bir antlaşmaya davet edilse yine hemen katılacağını söylemişti.³

Asıl itibariyle zulüm, haksızlık etmek, hak sahibine hakkını vermemek, bir şeyi lâyiğı olmayan yerde kullanmaktır. En büyük haksızlık ise Allah’ın hakkını Allah’tan başkasına vermektir. Dolayısıyla sayısız nimetlerine rağmen Allah’a ortak koşmak, tam anlamıyla zulümdür. Nite-

¹ Hilfû’l-füdûl”, *DİA*, XVIII, 31.

² HM1655 İbn Hanbel, I, 191.

³ BS13356 Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, VI, 603.

kim Kur'an-ı Kerim'de bu durum, oğluna öğütler veren Lokman'ın (as) dilinden şu şekilde ifade edilmiştir: “Ey Oğulcuğum! Allah'a şirk koşma. Gerçekten şirk büyük bir zulümdür.”⁴ Kur'an'ın bildirdiğine göre, tek ilâh olarak Allah'ı tanımamaları ve O'nu bırakıp başka ilâhlar edinmeleri sebebiyle zalimler büyük bir azaba uğrayacak⁵ ve asla affedilmeyecektir.⁶ Herhangi bir yardımcıları da olmayacaktır onların.⁷ İşte bu nedenledir ki hayatı boyunca hiçbir zaman haktan taviz vermeyen ve her zaman zulmün karşısında duran Resûlullah (sav), öncelikle zulmün en büyüğü olan “şirk”le mücadele etmiştir.

Diğer taraftan Allah'a şirk koşmanın yanı sıra, Allah'ın âyetlerini yalanlamak,⁸ peygamberliğe ve peygamberlere inanmamak da⁹ Kur'an'da zulüm olarak nitelendirilmiştir. Zira bütün bu inkâr davranışları Yüce Yaratıcı'nın varlığını ve hükmünü kabullenmeyerek O'na karşı haksızlık etmek anlamına gelmektedir. Bu sırada insan kendisine de zulmetmekte,¹⁰ Rabbi ile sıcak bir bağ kurmanın vereceği huzur ve güveni yaşamayarak O'nun sunduğu iman ve kulluk nimetlerinin lezzetinden nasibini almaya-arak aslında kendisine yazık etmektedir. En ufak bir haksızlığa bile müsaadesi olmayan Rabbimiz kimseye zulmetmezken böyle bir durumda kişi kendi kendine zulmetmektedir.¹¹ Bir başkasının hakkına girmese bile, hevâ ve hevesinin peşinde koşarak günah işleyen kimsenin de kendi nefesine zulmettiği aşikârdır. İşte bu durumda olanlar için Allah Teâlâ, “Kim bir kötülük yapar yahut kendine zulmeder sonra da Allah'tan bağışlanma dilerse Allah'ı çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici bulur.”¹² buyurarak rahmet kapılarını açık tutmaktadır.

Şirki en büyük zulüm olarak takdim eden Yüce Allah, “Ben zulmü kendime ve kullarıma haram kıldım. O hâlde siz de birbirinize zulmetmeyin.” buyurur¹³ ve insanların birbirleriyle olan ilişkilerinde zulmün her türlüünü yasaklar. Nitekim Hz. Peygamber de Veda Hutbesi'ni dinleyen binlerce insana şöyle seslenmiştir: “Kanlarınız, mallarınız ve onurlarınız dokunulmazdır.”¹⁴ Bu aslında İslâm'da insanların zulme uğramayacaklarının belki de son kez alenen tebliği idi. Zira Sevgili Peygamberimiz zulmetmemenin temel bir prensip olduğunu daha önce de defalarca ifade etmiş, “...Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz ve onu hor görmez.” buyurmuştur.¹⁵

İnsanların birbirleriyle ilişkilerinde zulüm, karşısındakinin sınırlarına riayet etmemek, hakkını gasp etmek veya ona âdil davranmamak

⁴ Lokman, 31/13.

⁵ Bakara, 2/165.

⁶ Nisâ, 4/48.

⁷ Hac, 22/71.

⁸ Arâf, 7/162, 177; En'am, 6/68.

⁹ Nahl, 16/113; İsrâ, 17/47; Furkân, 25/37.

¹⁰ Nisâ, 4/64; Nahl, 16/33.

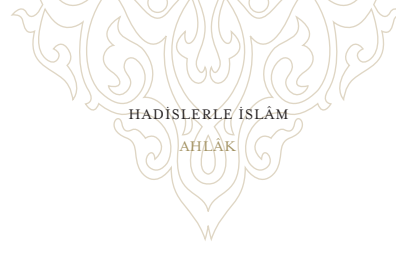
¹¹ Fâtır, 35/32.

¹² Nisâ, 4/110.

¹³ M6575 Müslim, Birr, 55.

¹⁴ B67 Buhârî, İlim, 9; M4384 Müslim, Kasâme, 30.

¹⁵ M6541 Müslim, Birr, 32.

şeklinde tezahür edebilir. İlişkiler ne kadar yakın ve yoğun ise hak ve sorumluluklara özen göstermek de o kadar önemli hâle gelmektedir. Bu nedenle Hz. Peygamber, öncelikle birlikte yaşadıkları aile fertlerinin haklarına riayet etmeleri konusunda ashâbını sık sık uyarmıştır. Eşlerin birbirine zulüm ve eziyetini yasaklamış, erkeklere hanımlarına karşı her türlü kaba ve kırıcı davranıştan uzak durmalarını tembihlerken¹⁶ hanımlara da kocalarının haklarını korumalarını öğütlemiştir.¹⁷

Diğer taraftan anne baba ile evlât arasındaki ilişkide de zulmün her çeşidini yasaklayan Sevgili Peygamberimiz, sahâbîlerden birinin diğer çocuklarını bir tarafa bırakıp sadece bir oğluna mal bağışlamasını onaylamamış, “*Sana iyi davranmaları senin onlar üzerinde hakkındır. Ama çocuklar arasında âdil davranman da onların senin üzerindeki hakkıdır.*” diyerek onu ikaz etmiştir.¹⁸ Oğlu gelince öpüp kucağına alan, fakat kızı gelince ilgisiz bir şekilde yanına oturtan adamı da çocukları arasında haksızlık yaptığı için kınamıştır.¹⁹ Aynı şekilde anne babaya ve yakın akrabaya zulmetmek yani onların hakkını tanımamak da Resûlullah’ın (sav) asla tasvip etmediği davranışlardandır. Anne babaya eziyet ve saygısızlığı büyük günahlar arasında sayan Allah Resûlü,²⁰ haklarını hiçe sayarak akraba ile ilişkiyi kesmenin ilâhî rahmetten ve cennetten mahrumiyete sebep olacağını söylemiştir.²¹

“*Bir kimse, komşusu onun kötü davranışlarından güvende olmadığı sürece iman etmiş olmaz.*”²² buyuran Hz. Peygamber (sav), komşuluk ilişkilerinde olumsuz davranışlarda bulunmayı da “zulüm ve haksızlık” olarak nitelendirmiştir. Başkasının malını gasp eden zalim kişiyle ilgili olarak ise, “*Kim bir karış miktarınca toprak parçasına haksızlıkla sahip olursa, o yerin yedi katı boynuna geçirilir.*”²³ diyerek böyle bir zulmün cezasız kalmayacağını hatırlatmıştır.

Hz. Peygamber zulmü yasaklarken Müslüman ve Müslüman olmayan ayrımı da yapmıyordu. Örneğin, Hayber Savaşı’nda, ağıllarının Müslümanlarca yağma edileceğinden endişe eden Yahudiler Hz. Peygamber’e koşmuşlar, durumdan haberdar olduğunda Allah Resûlü, “*Aman dikkat edin! Antlaşmalı olarak Müslüman topraklarında yaşayan gayri müslimlerin mallarını haksız yere ellerinden almak helâl değildir.*” sözleriyle ashâbını uyarıyordu.²⁴ Ayrıca Resûl-i Ekrem, “*Kim bir adama can güvenliği konusunda teminat verip de daha sonra onu öldürürse kıyamet gününde zulüm sancağını taşıyacaktır.*” diyerek²⁵ muhatap gayri müslim bile olsa zulmün haram ol-

¹⁶ M2950 Müslim, Hac, 147; B4942 Buhârî, Tefsîr, (Şems) 1; D2144 Ebû Dâvûd, Nikâh, 40-41.

¹⁷ D1664 Ebû Dâvûd, Zekât, 32; HM28141 İbn Hanbel, VI, 457.

¹⁸ D3542 Ebû Dâvûd, Büyü’ (İcâre), 83; HM18568 İbn Hanbel, IV, 271.

¹⁹ BŞ8700 Beyhakî, Şuâbü’l-îmân, VI, 410.

²⁰ B5976 Buhârî, Edeb, 6; M259 Müslim, İmân, 143.

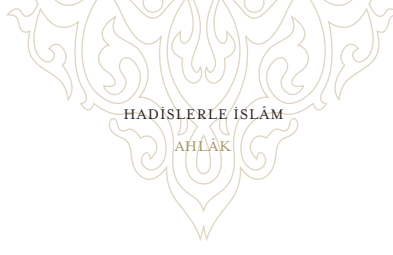
²¹ M6520 Müslim, Birr, 18; D1694 Ebû Dâvûd, Zekât, 45.

²² HM3672 İbn Hanbel, I, 388.

²³ M4132 Müslim, Mûsâkât, 137.

²⁴ D3806 Ebû Dâvûd, Et’ime, 32.

²⁵ İM2688 İbn Mâce, Diyât, 33.

duğunu bildirmiştir. Bu bağlamda savaşta bile zulmü yasaklayan Rahmet Peygamberi, düşmanın organlarını keserek işkence etmeye, ihtiyar, çocuk ve kadınları öldürmeye kesinlikle izin vermemiştir.²⁶

Câhiliye devrinde Araplar, haklı haksız ayırt etmeksizin kendi kabilelerinden olanlara yardım eder ve davalarını kabile taassubuna dayalı bir dayanışma mantığıyla halletmeye çalışırlardı.²⁷ Söz gelimi, biri ensara diğeri muhacirlere mensup iki delikanlı bir gün kavga etmiş ve bu mantığın uzantısı olarak biri, “Yetişin ensar!” diye bağırırken diğeri, “Yetişin muhacirler!” diye kendi kabilesini yardıma çağırıyordu. Sesleri işiten Hz. Peygamber olay yerine gelerek, “Bu câhiliye çağrısı da nereden çıktı!” demiş, kavgayı yatıştırdıktan sonra ise, “Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşinize yardım edin.” buyurmuştu.²⁸ Câhiliye döneminden beri söylenegelen bu vecizeyle, haklı olup olmadığına bakmaksızın herkesin kavmine yardım etmesi gerektiği kastedildiği için²⁹ şaşırان sahâbilerden biri sormuştu: “Ey Allah’ın Resûlü! Eğer mazlum ise yardım ederim, ancak zalimse ona nasıl yardım edeceğim?” Bunun üzerine Allah Resûlü şöyle cevap vermişti, “Onu zulümden uzaklaştırırsın veya onun zulmüne engel olursun. Ona yapacağın yardım işte budur.”³⁰

Sevgili Peygamberimiz, son derece katı bir câhiliye deyişini aynen tekrarladığı hâlde ona bambaşka bir muhteva kazandırmış, buradaki “kardeş” ifadesine “din kardeşi” anlamını yükleyip “zalim de olsa yardım etme” prensibini onun zalimce davranmasına mani olma şeklinde yorumlamıştı.

Şartlar ne olursa olsun Müslüman, zalimin karşısında, mazlumun ise yanında yer almalıdır.³¹ Zira Hz. Peygamber bunun zıddına hareket edenleri, “Bir davada zulme yardımcı olan kimse, kuşkusuz Allah’ın gazabına uğrar.”³² sözleriyle uyarılmıştır. Ayrıca Resûlullah (sav) zalim idarecilerin yaptıkları haksız uygulamalara yardım edenlerin âhirette kendisiyle buluşamayacaklarını belirtmiş,³³ zalim yönetici karşısında hakkı söylemeyi ise en büyük cihad saymıştır.³⁴ “İnsanlar bir zalimi görürler de onun zulmüne engel olmazlarsa, Allah’ın onları genel bir azaba uğratması kaçınılmazdır.”³⁵ buyuran Allah Resûlü’ne göre, sessiz kalarak da olsa zalimin zulmünü onaylamak ise herkesi kapsayan bir azaba uğramak anlamına gelir. Nitekim Yahudiler günah işleyenleri önce uyarır, fakat daha sonra yapılanlara aldıriş etmeden onlarla yer içerlerdi. Kur’an, “Onlar birbirlerini işledikleri kötülüklerden vazgeçirmeye çalışmadılar.” diyerek³⁶ İsrâiloğulları’nı bu yaptıklarından ötürü kınamış, onların durumunu ashâbına anlatan

²⁶ M4522 Müslim, Cihâd ve siyer, 3; D2614 Ebû Dâvûd, Cihâd, 82.

²⁷ ŞN16/137 Nevevî, Şerh âle’l-Müslim, XVI, 137.

²⁸ M6582 Müslim, Birr, 62.

²⁹ İF8/649 İbn Hacer, Fethu’l-bârî, VIII, 649.

³⁰ B6952 Buhârî, İkrâh, 7; T2255 Tirmizî, Fiten, 68.

³¹ B1239 Buhârî, Cenâiz, 2; M5388 Müslim, Libâs ve zînet, 3.

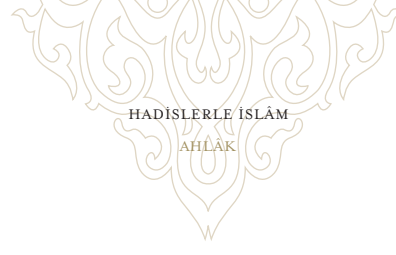
³² D3598 Ebû Dâvûd, Kadâ’ (akdiye), 14.

³³ T2259 Tirmizî, Fiten, 72; N4212 Nesâî, Biat, 35.

³⁴ T2174 Tirmizî, Fiten, 13; D4344 Ebû Dâvûd, Melâhim, 17.

³⁵ T3057 Tirmizî, Tefsiru’l-Kur’an, 5; D4338 Ebû Dâvûd, Melâhim, 17.

³⁶ Mâide, 5/79.

Resûlullah (sav) da heyecanla, “Hayır! Hayır! Zalimin zulmünü önlemedikçe size de kurtuluş yoktur!” buyurmuştur.³⁷

Bir haksızlığa şahit olan herkes, en az haksızlığa uğrayan kişi kadar zulme karşı koymak, direnmek ve engellemeye çalışmakla sorumludur. Zira toplumsal duyarlılığın azalması, “Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın.” gibi sorumsuz ve vurdumduymaz bir yaklaşımın artması, bütün toplumun zarar görmesine sebep olacaktır. Bu nedenle, değil zulme razı olmak, zulmedenlere meyletmek bile Kur’an’da yasaklanmış,³⁸ zulme uğrayanların hakkını savunmak için savaşmayanlar ise kınanmıştır.³⁹ Zulme engel olunmadığı takdirde toplumda haksızlıkların önü alınamayacak, güçlü ama zalim kimselerin toplumun huzurunu bozması kaçınılmaz olacaktır. Adaletin hâkim olmadığı, haksızlığın hüküm sürdüğü bir toplum ise Allah’ın hoşnutluğunu ve yardımını kazanamayacaktır. Zira Kur’an’ın açıkça bildirdiğine göre, “Zalimler kurtuluşa eremeyecektir.”⁴⁰ İşte böyle bir tabloyu tasvir ederken Hz. Peygamber, zalimin yaptıklarının açıkça söylenmediği, bir anlamda zulme karşı sessiz kalındığı zamanlarda bu duruma seyirci kalanların da zalime destek vermiş gibi değerlendirileceğini belirtmiştir.⁴¹

Bu arada zulüm görenlerin de sorumluluklarının olduğu unutulmamalıdır. Mazlumlar zulme boyun eğmemeli, mümkün olduğu kadar zalime fırsat vermemelidir. Bu yüzden Allah Resûlü, “Kim malını korumak uğruna öldürülürse şehittir.” buyurmuş,⁴² zulme uğrayarak öldürülen Müslümanların da o yüce mertebeye ulaşacaklarını haber vermiştir.⁴³

Öte yandan mazlum, kendisine zulmedildi diye karşısındakine daha fazlasını yapmaya çalışmamalı, haklıyken haksız konuma düşmemelidir. Hz. Peygamber, bu tehlikeye karşı ashâbını uyarırken, “Herkes iyilik yaparsa biz de yaparız, herkes zulmederse biz de zulmederiz, diyen ilkesiz kimseler olmayın. Aksine kendinize iyilik yapanlara karşı iyilik yapmayı, kötülük yapanlara karşı ise zulmetmemeyi ilke edinin.”⁴⁴ buyurmuştur. Resûlullah’ın (sav) şu ifadesi de aynı amaca yöneliktir: “Birbirine söven iki kişinin günahı, mazlum olan haddi aşmadıkça ilk sövene aittir.”⁴⁵

Hz. Peygamber her fırsatta başkasına zulmedenin dünyada ve âhirette cezasız kalmayacağını bildirmiştir. İşte bu yüzden Resûlullah (sav) değerli sahâbîsi Muâz b. Cebel’i Yemen’e gönderirken, zekât tahsili sırasında mal sahiplerine haksızlık yapmamasını tavsiye ederek, “...Mazlumun bedduasından sakın. Çünkü onunla Allah arasında hiçbir perde yoktur.” demiş,⁴⁶ mazlumun bedduasını almamaları konusunda insanları uyarmıştır.⁴⁷

³⁷ T3048 Tirmizî, Tefsîru'l-Kur’an, 5; İM4006 İbn Mâce, Fiten, 20.

³⁸ Hüd, 11/113.

³⁹ Nisâ, 4/75.

⁴⁰ Kasas, 28/37.

⁴¹ HM6784 İbn Hanbel, II, 191; NM7036 Hâkim, Müstedrek, VII, 2516 (IV/96).

⁴² B2480 Buhârî, Mezâlim, 33; M361 Müslim, İmân, 226.

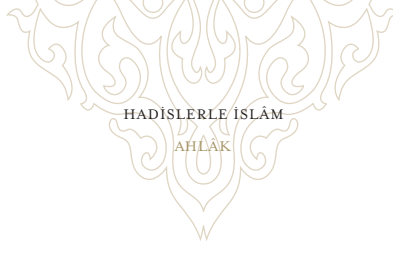
⁴³ N4098 Nesâî, Muharebe, 22.

⁴⁴ T2007 Tirmizî, Birr, 63.

⁴⁵ M6591 Müslim Birr ve sıla, 68; D4894 Ebû Dâvûd, Edeb, 39.

⁴⁶ B1496 Buhârî, Zekât, 63; M121 Müslim, İmân, 29.

⁴⁷ HM8503 İbn Hanbel, II, 343.

Evet, belki zalim belirli bir süre için zulmüne devam edebilir ve yaptığı yanına kâr kalmış gibi görünebilir. Fakat mazlumun ahının ilelebet yerde kalması kesinlikle söz konusu değildir. Nitekim Hz. Peygamber, bir mazlum Allah'a yakardığı zaman ona gök kapılarının açıldığını ve Allah'ın, "Yemin olsun ki, belirli bir zaman sonra da olsa sana mutlaka yardım edeceğim." buyurduğunu müjdelemiştir.⁴⁸ Allah Resûlü başka bir hadisinde ise, "Allah, zalime mühlet verir, fakat onu yakalayacağı zaman göz açtırmadan ansızın yakalar." demiş ve şu âyeti okumuştur: "İşte Rabbin zulmeden şehirleri yakladığı zaman böyle yakalar. Çünkü onun azabı çok acı ve çok çetindir."⁴⁹ Hatta mazlum, günahkâr olsa bile duası kabul edilecek⁵⁰ ve zulme uğrayan mutlaka yardım görecektir.⁵¹ İşte bütün bunlardan hareketle kültürümüzde, "Alma mazlumun âhını, çıkar âheste âheste!" denilmiştir.

Zalimleri bu dünyadakilerin yanı sıra âhirette de acıklı bir azap bekler.⁵² Zira zulmetmek Peygamberimizin özlü ifadesiyle, "kıyamet gününde zifiri karanlıklar" demektir.⁵³ Bu yüzden Allah Resûlü ashâbına, altın ve gümüşün bir değer ifade etmediği kıyamet gününden önce haksızlık ettikleri kimselerle helâlleşmelerini tavsiye etmiştir. Zira o gün hak sahibi kendisine haksızlık edenin iyiliklerini alacak, zalimin verebileceği iyiliği tükenmişse mazlumun günahları ona yüklenecektir.⁵⁴ Yani küçücük bir şey de olsa başkalarının hakkını alanlar hak sahipleriyle hesaplaşmadıkça cennete giremeyecektir.⁵⁵ Öyle ki Peygamberimizin ifadesiyle, "O gün haklar mutlaka sahibini bulacak, boynuzsuz koyun bile boynuzludan hakkını alacaktır."⁵⁶

Neticede İslâm, kişinin Rabbine şirk koşmasından başlamak üzere zulmün her türlüşünü yasaklamış ve zalimlerin kurtuluşa eremeyeceğini kesin bir şekilde açıklamıştır. Haksızlık yapılan kişinin Müslüman olup olmaması sonucu etkilemez. Zira "kul hakkı" kavramı bütün insanları kapsayan bir özelliğe sahiptir. Bunca uyarıya rağmen kim zulmederse, onu dünya ve âhirette acıklı bir sonun beklediğini hatırlından çıkarmamalıdır. Çünkü zarar vermemek ve zarara uğramamak temel bir prensiptir ve zulme uğrayan kişi affetmedikçe kötülük yapan kötülük bulacaktır.⁵⁷ Bu ağır sorumluluk sebebiyle Hz. Peygamber kul hakkıyla Allah'ın huzuruna varmaktan özenle kaçınıyor ve "Ben, sizden hiç kimse, kendisine kan veya mal (meselesi) sebebiyle yaptığım bir haksızlıktan dolayı peşimde olmaksızın Rabbime kavuşmayı ümit ederim."⁵⁸ diyordu. Ayrıca o, şöyle dua ediyordu:

"Allah'ım! Fakirlikten sana sığınırım. Darlık ve zilletten sana sığınırım. Zulmetmekten ve zulme uğramaktan da sana sığınırım."⁵⁹

⁴⁸ T3598 Tirmizî, Deavât, 128; İM1752 İbn Mâce, Sıyâm, 48.

⁴⁹ Hüd, 11/102; B4686 Buhârî, Tefsir, (Hüd) 5; M6581 Müslim, Birr, 61.

⁵⁰ TM2450 Tayâlisî, Müsned, II, 671; HM8781 İbn Hanbel, II, 367.

⁵¹ T3552 Tirmizî, Deavât, 102.

⁵² Şürâ, 42/44-45.

⁵³ B2447 Buhârî, Mezâlim, 8; M6577 Müslim, Birr, 57.

⁵⁴ B6534 Buhârî, Rikâk, 48; B2449 Buhârî Mezâlim, 10.

⁵⁵ B6535 Buhârî, Rikâk, 48; N5421 Nesâî, Âdâbü'l-kudât, 30.

⁵⁶ M6580 Müslim, Birr, 60; T2420 Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 2.

⁵⁷ Şürâ, 42/40.

⁵⁸ D3451 Ebü Dâvud, Büyü' (İcâre), 49; T1314 Tirmizî, Büyü', 73.

⁵⁹ EM678 Buhârî, el-Edebü'l-müfred, 236; N5462 Nesâî, İstiâze, 14.